

KIRJANDUSE AINEKAVA

Põhikooli 8.klassile

1.Õpieesmärgid

8.klassis kirjanduse õpetamise taotletakse, et õpilane:

- Loeb eakohast erivanrulist ilukirjandust ning arendab lugemisoskusi. Loeb erinevad kirjandusteosed
- Õpilane väärtustab oma rahvuskultuuri kirjandust olulise osana, ning teab teste kultuuride kirjanduse eripärad
- Mõtestab käsitletud kirjandusteoste, iseloomustab erineva žanre. Mõistab ilukirjanduse kujundlikku keelt, rikastab oma sõnavara
- Märkab kõnekujundite ja troope kirjandustekstis, selgitab nende rolli
- Loetud teksti kohta avaldab oma arvamust. Oskab arutleda teose põhiprobleematikat
- Oskab iseloomustada kirjandusvoole ja kirjandussuundi
- Õpilane oskab anda iseseisvat hinnangut, sõnastab ja esitab oma mõtteid, suudab teha järeldusi
- Etteantud teemal õpilane suudab leida teabet raamatuogus, internetis ning hindab neid kriitiliselt

2.Õppesisu ja õppetegevus

2.1 8.klassi kõige olulisemad õppetegevused:

- Õpilased jätkuvad arendada loomingulist lugemist erinevate kirjandusteoste žanrite kaudu
- Õpilased arendavad oma sõnavara, arendab suulist ja kirjaliku väljendusoskusi.
- Õpilased arenevad ilmekast lugemist kirjandusteoste lugemise kaudu
- Õpilased süvendavad oskused ümberjutustama üksikasjalikult, kokkuvõtlikult, valikuliselt, kommentaaridega, loomingulise ülesandega
- Õpivad, kuidas töötada luuletekste. Õpivad neid pähe ning ilmekalt esitada
- Jätkub õpilaste töö teksti lugemises, mõistmises ning tundmises
- Õpilased arenevad oma vaimset kogemust ja maailma mitmekesisist läbi kirjandusteoste lugemist ja analüüsimist
- Õpilased õpivad mõista loetud teksti probleematikat ning õpivad, kuidas analüüsida iseseisvalt kirjandusteost, tuginedes vajalike ajalookirjanduslikele ja teoreetilistele teadmistele
- Õpilased laiendavad teadmisi lühikese ja üksikasjalikuma loetu teksti koostamisel
- Õpilased arendavad oskusi kirjandi kirjutamisel loetu ja oma elukogemuse alusel
- Laiendavad oma võimalusi informatsiooni otsimisel, kasutades erinevaid allikad
- Õpilaste ringvaade arendamiseks kasutatakse erinevaid õpivõrme: raamatukogutunnid, projektitöö, loomingulised konkursid, ekskursioonid kirjandusega seotud paikadesse, kohtumised kirjanike ja tõlkijatega

2.2 Lugemine

Kirjandusteoste analüüsimiseks õpilased õppivad erinevad lugemisviisi kasutada: aeglane või kommenteeriv lugemine, mis võimaldab üle minna teose kompositsiooni eri tasandite

analüüsile proosatekstide ja lüroepiliste tekstide puhul. Õpilased peavad analüütiliselt suhtuda oma isiklikule lugemisele.

2.3 Teksti ümberjutustamine

Temaatika, kompositsiooni ja žanri struktuurilt lähtudes õpilased jätkuvad arendada oma oskusi ja teadmisi tekstide ümberjutustamisel kasutades erinevad ümberjutustamise viise. Õpilased õppivad seostada jutustamise protsessis omavahel kahe või mitme teksti erinevaid elemente. Tahtsamad on jargmised ümberjutustamise viisid: üksikasjaline, üldistav, fragmentaarne, varem etteantud põhimõttel. Vastavalt oma isiklikule suhtumisele õpilane õpib esitada ja kaitsta oma seisukohti analüütiliste operatsioonide kaudu. Õppivad loetud teksti ümberjutustada vastavalt selle loogilisel struktuuril – konkreetse astmel.

2.4 Teksti mõistmine, analüüs ja interpretatsioon

Teksti töötades õpilased jätkuvad arendada oskused, mis on vajalikud teksti mõistmiseks: võtmesõnade leidmine, tegelaste vaatepunkti väljeseletamine, autoripositsiooni määramine jm). Õppides diskuteerida õpilastelt nõutakse oma isikliku arvamust väljendada loetud teksti kohta, suuta argumenteerida ning kaitsta oma seisukohti, tuues näited teosest.

Õpilased peavad rakendada analüüsi ja interpreteerimismeetodeid (teose liigendamine, plaanide koostamine, erinevate süžeeiliste fragmentide selgitamine, plaanide koostamine, episoodide valimine) teose erinevate süžeeiliste funktsioonidega (kirjeldus, portreeiline või psühholoogiline karakteristika, monoloogid ja dioloogid).

Õpilased õpivad kuidas määrata loetud teksti põhiprobleeme ja ideid ajalooliskirjandusliku lähenemise elementidega ning arutlevad nende kohta teiste õpilastega.

Õpilased arendavad oma teadmised kirjanduse struktuuri valdkonnas, uurivad teksti kui kunstliku tervikut. Nad tutvuvad oluliste kirjandussuundadega ning õpivad loetud teosed seostada neid teatud suundadega.

2.5 Loominguline tegevus ja esinemine kuulajaskonna ees

Õpilased õpivad seostada tänapäeva probleemid küsimustega, millised autor püstitab oma teoses. Lisaks peavad nad suutma oma seisukohti väljendada ning seostada püstitud probleemi tänapäeva ühiskonna probleemidega. Õpilased peavad oskama pöörata erilist tähelepanu loovtööle ja tegevusele nagu kirjandit, esinemine klassikaaslaste eest luuletuse või ümberjutustamise esitamisega, osalemine diskussioonides, sõna võtmine, ettevalmistamine ettekaneks, lugejapäeviku pidamine. Õpilased õpivad koostada oma tekste kasutades erinevaid žanre ja erinevad suunitlused. Tekstiga töötades õpilased kasutavad teised kunstiliigi keeli. Pärast teksti töötamist õpilastest nõutakse oskus kirjutada jutustavaid ja kirjeldavaid kirjandid, koostada temaatilised presentatsioonid ja kirjutada retsensioone lavastustele ja filmidele, mis on loodud kirjandusteoste alusel

2.6 Ajaloolis-kirjanduslikud teadmised ja mõisted

- Inimese isiksus on peamine loomingulise motestamise objekt kirjanduses.
- Autori, jutustaja ja kirjandusliku kangelase vahetõde teoses.
- Kirjandusteose personaaž ja tema prototüüp. Erinevused tegelaste konstrueerimisel (eepilise teose kangelane, ettekujutus *luurilisest kangelasest* ja *rolliluurikast*, tegelane draamas).
- Luuriline kangelane, luuriline subjekt ja teised luuleteose tegelased.
- Antagonist ja protagonist.
- Autobiograafiline jutustus.

- Tegelase karakteristik: sotsiokultuuriline, psühholoogiline, valine.
- Tegelase ajalooline ja
- kultuuriline tingitus.
- Tegelase sužeealiste funktsioonide maaramine, tegelaste vastastikuste suhete analüüs. Tegelaskone (monoloog ja dialoog).
- Erinevate teoste tegelaskujude võrdlus (ajaloolis-kultuuriline, autoripoeetika võrdlus).
- Tegelase karakteri loomise vahendid: portree, autori iseloomustus, koneline iseloomustus, olukorra kirjeldus jms.
- Draamateose tegelaste kujutamise isearasused.
- Moiste *teose põhikonflikt*, põhikonflikti olemuse maaramine (sotsiaalne, eetiline).
- Kirjandusteose sužee, sužee elemendid. Luuriline sužee, selle spetsiifika.
- Eri žanris teoste kunstispetsiifika. Luhijutt. Novell. Jutustus. Ajalooline romaan/jutustus.
- Proosaluuletus. Luuriline miniatuur.
- Teose ajaloolis-kultuuriline kontekst.
- Tekst kui kunstiline tervik.
- Klassitsism
- Romantism
- Rahvusromantism
- Romantiline kangeline
- Realism kirjanduses
- Ekspressionism kirjanduses

2.7. Kirjandusteoste valik

Tähelepanu on suunatud kirjandusteostele, ajaloolis-kirjanduslike ja kirjandusteoreetilistele teadmistele. Tundides käsiteletakse vene, eesti ja väliskirjanike teosed vastavalt erinevate ajastute, kirjandusvoolude, eri liigide ja žanre. Arutletakse sobivad III kooliastmele teemasid ja probleeme.

2.8 Peamised teemad ja probleemid arutlemiseks:

- **Inimese kõlbelsed kohustused.** Halastuse ja kaastunde probleem. Tunde ja kohuse konflikt. Isikliku kolbelise valiku probleem. Kõlbelsed ideaalid ja elutode. Isiksuse kõlbeline väärkus.
- **Taiskasvanuks saamine.** Sõbrad ja vaenlased. Enesetunnetuse esimesed kogemused. Alaealise suhted taiskasvanute ja eakaaslastega. Põlvkondade konflikt „Murdemomentide” tähendus inimese isiksuse ja iseloomu kujunemisel. Maailma tunnetamine kui katsumus. Inimese vastutus ümbritsevate ees. Pideva enesekasvatuse vajadus. Perisesed suhted. Perekond kui tõeliste inimlike väärtuste keskpunkt.
- **Isiksus ja ajastu.** Inimese vastutus maailma eest, milles ta elab. Isiksuse sotsiaalsed hüpostaasid. Patriotism ja vabadusearmastus. „Oma” ja „võõra” kokkupõrge. Ajatud kõlbelsed väärtused.
- **Looming kui maailma umberkujundamise viis.** Luuriline teos kui isikliku maailmapildi peegeldus. Luuriline kangeline – poeedi „teisik”.
- **Kodanikuühiskond ja rahvusvahelised suhted.** Mina kui Eesti ühiskonna taisväärtuslik liige; minu päritolu; mineviku, oleviku ja tuleviku seosed minu elus.

Ajalooline mälu. Suhted teiste rahvustega. Sallivus ja austus teise vastu kui rahvusvaheliste kontaktide alus.

- **Keskkond ja jätkusuutlik areng.** Keskkonnakaitse ülemaailmsed probleemid. Inimene ja loodusmaailm. Säästva ja austava suhtumise vajalikkus elusasse ja elutusse loodusesse. Looduslik tasakaal. Loodus kui üks inimelu korgemaid väärtusi.
- **Teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon.** Teabe otsimise ja edastamise võimalused tänapäeval. Veebiressursid kui teabeallikas ja silmaringi laiendamise viis. Internet kui võimalike ohtude allikas. Kino ja fotograafia kui ajaloo jäädvustamise viisid.

2.9 Teoseid terviklikuks lugemiseks, millest 12 teost peab õpilane läbi lugeda.

- N. Gogol „Revident“, „Sinel“
 - Aleksandr Puškini luuletused, „Belkini jutustused“
 - Fjodor Dostojevski „Valge ööd“
 - I. Turgenev *Lüüriline proosa*
 - A. Tsehhov - õpetaja valikul
 - Mihhail Lermontov - õpetaja valikul
 - Lev Tolstoi „Poisipõlv“
 - I. Turgenevi „Mumuu“,
 - Eduard Börnhöhe „Tasuja“
 - Byroni luuletused,
 - Walter Scotti „Айвенго“
 - N. Nekrassov - õpetaja valikul
-
- *Lahemalt tutvustatakse järgmisi autoreid:* Aleksandr Puškin - õpetaja valikul, Mihhail Lermontov - õpetaja valikul, Fjodor Tjutšev, Afanassi Fet, N. Nekrassov, Fjodor Dostojevski, Aleksandr Kuprin, Joseph Rudyard Kipling, E. Vilde, E. Börnhöhe, A. Tsehhov või teised

3.Õpitulemused

8.klassi õpilane:

- a) Luges erinevate žanrite tekste oskab väljendada oma arusaama ja tõekspidamist
- b) Teab erinevad kirjanduse žanre ning suudab seletada nende eripärasusi
- c) Oskab leida tekstis erinevad kõnekujundite liige ning seletada nende tähendust tekstis
- d) Suudab oma arvamust avaldada loetud teoste kohta, suudab leida teoste põhiprobleematikat arutluselemendiga kirjandis
- e) Oskab lugeda ilmekalt kirjandusteoseid ning jälgib kirjakeele norme
- f) Teab erinevad kirjandusvoole ja kirjandusuundi, eraldab vene ja maailmakirjanduse temaatiliselt lähedasi teoseid
- g) Tegeles kirjandusteosega oskab kasutada kooli- ja linnaraamatukogud ja otsida lisainformatsiooni Internetis.
- h) Oskab ümber jutustada kokkuvõtlikult ja plaani kaudu loetud teksti
- i) Oskab esitada peast luule-, proosa- või draamateksti
- j) Oskab koostada ja esitada ettekannet loetud kirjanduseteksti kohta

4. Hindamine

- Kujundav hindamine
- Jooksev hindamine
- Kokkuvõttev (veerand, aasta)

Veerandi jooksul õpilane peab saama 3-4 jooksvat hinnet, mille alusel saab panna veerandi lõpliku hinne.

Jooksev hindamine sisaldab:

- Hinded suulise vastuse koostamisele
- Hinded kirjaliku töö eest (kirjand, narratiiv, esse, õigekeelsuse testid ja komplektse teksti analüüs)
- Hinded kirjalikke ja suuliste küsimuste vastuste eest
- Hinded loominguliste tööde eest
- Hinded peast oskamise eest
- Hinded ilmekat luuletekste lugemises ja ümberjutustamise rollides.
- Hinded erinevate veebiallikate kasutamise eest
- Hinded üldistava kontrolltööde eest

Igal veerandil viiakse läbi 1 kirjalik kontrolltöö ja üks koondkontrolltöö veerandi lõpus. Aastahinne tuleneb nelja veerandi koondhindest.

Hindega “5” (väga hea) hinnatakse õpilasi kes:

- 1) Loevad eakohast ilukirjandust erinevatest zanritest ja arendavad oma lugemisoskust, omandavad püsiva lugemisharjumuse kui maailma ja iseenda mõistmise vahendi;
- 2) Leiavad ilukirjanduslikus tekstis õppitud kõnekujundid, oskavad seletada nende rolli ning kasutavad neid oma tekstides;
- 3) Ilmekalt loevad kirjandusteosed (või selle fragmented), jälgides kirjanduse häälduse norme;
- 4) Üldiselt iseloomustavad õppitud kirjanduse suunad;
- 5) Kasutavad kooli ja linna raamatukogud ning Interneti vahendust, et leida informatsiooni; iseseisvalt otsivad andmed õiges suunas;

Lugemine

- 1) Kirjutavad erinevad loovus tööd, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti ning lühikesed retsensioonid loetud teose kohta;
- 2) Loevad pähe õppitud luuletused, lühike proosa teksti või rollimängu teksti;

Ümberjutustamine

- 1) Lühidalt jutustavad loetud kirjandusteose sisu;
- 2) Suudavad jutustada loetud ümber erinevate vaatenurkade järgi;

Teksti mõtestamine ja analüüs

- 1) Leiavad teostes võtmesündmused ja põhjuse-tagajärje seosed;
- 2) Iseloomustavad teose tegelasi;

- 3) Toovad välja tegelaste karakteriseerimise erinevad viisid;
- 4) Määravad autori suhtumise teose tegelastesse;
- 5) Määravad autori suhtumise teoses kujutatud sündmustesse;
- 6) Määravad teose põhiprobleemid ja idee;
- 7) Arutlevad klassikaaslastega loetud teose üle, avaldab ja põhjendab oma isiklikku arvamust;

Kujundliku mõtlemise arendamine ja töö keele ilmekusega

- 1) Leievad kirjandusteostest kõnekujundeid/troope (epiteet, võrdlus, metafoor, metonüümia, hüperbool, litootes) ning selgitab nende rolli kirjandustekstis;
- 2) Kasutavad kõnekujundeid oma tekstides;

Loominguline tegevus ja esinemine

- 1) Kirjutavad tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kokkuvõtvaid, jutustavaid, kirjeldavaid ja artluselementidega tekste;
- 2) Kirjutavad kirjandusteose põhjal arutleva kirjandi, väljendades oma seisukohti ja põhjendades neid näidetega alustekstist või mujalt ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja nõudeid;
- 3) Koostavad ja esitavad kirjandusteost tutvustava ettekande;

Hindega "4" (hea) hinnatakse õpilasi kes:

- 1) Loevad eakohast ilukirjandust erinevatest zanritest ja arendavad oma lugemisoskust, omandavad püsiva lugemisharjumuse kui maailma ja iseenda mõistmise vahendi;
- 2) Püüavad leida ilukirjanduslikus tekstis õppitud kõnekujundid ning seletada nende rolli;
- 3) Ilmekalt loevad kirjandusteosed (või selle fragmented), jälgides kirjanduse häälduse norme;
- 4) Püüavad üldiselt iseloomustada õppitud kirjanduse suunad;
- 5) Kasutavad kooli ja linna raamatukogud ning Interneti vahendust, et leida informatsiooni; iseseisvalt otsivad andmed õiges suunas;

Lugemine

- 1) Kirjutavad erinevad loovus tööd, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti mõnede ebatäpsustega ning lühikesed retsensioonid loetud teose kohta;
- 2) Loevad pähe õppitud luuletused, lühike proosa teksti või rollimängu teksti;

Ümberjutustamine

- 1) Lühidalt jutustavad loetud kirjandusteose sisu;
- 2) Püüavad jutustada loetud ümber erinevate vaatenurkade järgi;

Teksti mõtestamine ja analüüs

- 1) Leiavad teostes võtmesündmused kuid mitte põhjuse-tagajärje seosed;

- 2) Üldiselt iseloomustavad teose tegelasi;
- 3) Püüavad välja tuua tegelaste karakteriseerimise erinevad viisid;
- 4) Püüavad määrata autori suhtumise teose tegelastesse;
- 5) Mitte alati määravad autori suhtumise teoses kujutatud sündmusesse;
- 6) Suudavad arutleda klassikaaslastega loetud teose üle, avaldavad ja põhjendab oma isiklikku arvamust;

Kujundliku mõtlemise arendamine ja töö keele ilmekusega

- 1) Leievad kirjandusteostest mõned kõnekujundeid/troope (epiteet, võrdlus, metafoor, metonüümia, hüperbool, litootes) ning selgitab nende rolli kirjandustekstis;
- 2) Ei kasuta kõnekujundeid oma tekstides;

Loominguline tegevus ja esinemine

- 1) Kirjutavad tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega jutustavaid, kirjeldavaid ja arutluselementidega tekste, kuid mitte alati oskavad leida õige ja seotud sõnavara;
- 2) esitavad peast luule-, proosa- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ning tekstitäpsust;
- 3) Koostavad ja esitavad kirjandusteost tutvustava ettekande;

Hindega "3" (rahuldav) hinnatakse õpilasi kes:

- 1) Loevad eakohast ilukirjandust erinevatest zanritest ja arendavad oma lugemisoskust, omandavad nõrga lugemisharjumuse kui maailma ja iseenda mõistmise vahendi;
- 2) Mõnikord püüavad leida ilukirjanduslikus tekstis õppitud kõnekujundid kuid seletada nende rolli ei oska;
- 3) Ilmekalt loevad kirjandusteosed (või selle fragmented), jälgides kirjanduse häälduse norme;
- 4) Harvalt püüavad üldiselt iseloomustada õppitud kirjanduse suunad;
- 5) Mõnikord kasutavad kooli ja linna raamatukogud ning Interneti vahendust, et leida informatsiooni; iseseisvalt otsivad andmed õiges suunas;

Lugemine

- 1) Püüavad kirjutada loovus tööd, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti ebatäpsustega ning lühikesed retsensioonid loetud teose kohtkirjutada ei oska;
- 2) Loevad pähe õppitud luuletused, lühike proosa teksti või rollimängu teksti ebatäpsustega ning veadega;

Ümberjutustamine

- 1) Lühidalt jutustavad loetud kirjandusteose sisu ebatäpsustega ning kõne veadega;
- 2) Jutustada loetud ümber veadega;

Teksti mõtestamine ja analüüs

- 1) Ei lea teostes võtmesündmused. Ei saa aru ida tähendab põhjuse-tagajärje seosed;
- 2) Annavad väga üldiselt teose tegelasi iseloomu;
- 3) Ei oska välja tuua tegelaste karakteriseerimise erinevad viisid;
- 4) Ei oska määrata autori suhtumise teose tegelastesse;
- 5) Ei näe ning ei oska seletada kuidas autor on seotud teksti sündmustega;
- 6) Ei suuda arutleda klassikaaslastega loetud teose üle, avaldavad ega põhjendab oma isiklikku arvamust;

Kujundliku mõtlemise arendamine ja töö keele ilmekusega

- 1) Ei oska leida kirjandusteostest mõned kõnekujundeid/troope (epiteet, võrdlus, metafoor, metonüümia, hüperbool, litootes) ning selgitab nende rolli kirjandustekstis;
- 2) Ei kasuta kõnekujundeid oma tekstides;

Loominguline tegevus ja esinemine

- 6) Kirjutavad tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega jutustavaid, kirjeldavaid tekste, kuid mitte alati oskavad leida õige ja seotud sõnavara;
- 7) esitavad peast luule-, proosa- või draamateksti, kuid ei oska alati jälgida esituse ladusust, selgust ning tekstitäpsust;
- 8) Koostavad ainult õpetaja abiga ja esitavad kirjandusteost tutvustava ettekande;

5. Õppekirjandus:

Е.Моисеева, Т.Степанищева "Литература" 8 класс, изд-во "AVITA" 2012

6. Õppevahendid

- Põhiliselt õpetöö toimub klassis, kus saab mõõblit paigaldada nii, et õpilane tunneks end mugavalt erinevate tunnivormide käigus (rühmatöö, ümmarlauavestlused, arvutitega töötamine, näitlike situatsioonide loomine, õppemängud)
- Klassis on õpematerjalid, lisamaterjalid, erinevad sõnastikud, lauamängud.
- Kasutatakse kaasaegsed info- ja kommunikatsioonitehnoloogiad, Internet-allikad, PowerPoint presentatsioonid, videoallikad ja mängufilmid)
- Vajadusel korraldatakse tunde arvutiklassis või kasutades *SmartBoard*, grafoprojektoreid.